

Комітет з питань аудиту Наглядової ради АТ «Ощадбанк»: Звіт за друге півріччя 2022 року

Вступ

Даний Звіт підготовлено на виконання вимог Закону України «Про акціонерні товариства», положення про Наглядову раду АТ «Ощадбанк» та положення про комітет Наглядової ради АТ «Ощадбанк» з питань аудиту.

Відповідно до чинного законодавства комітет з питань аудиту (далі – Комітет) є постійно діючим і обов'язковим Комітетом Наглядової ради. Очолює Комітет незалежний член Наглядової ради. Усі члени Комітету є незалежними членами Наглядової ради. Протягом звітного періоду до складу комітету з питань аудиту входили: Пітер Бріггс (голова); Байба Апін; Міхаель Вайнштейн, та Хуан Калот.

Засідання і присутні

Протягом другого півріччя 2022 року було проведено вісім засідань комітету з питань аудиту; чотири засідання було проведено дистанційно за допомогою засобів дистанційного зв'язку, і чотири засідання – шляхом заочного голосування (опитування).

Дата	Присутні члени	Запрошені особи
11.08.2022	П. Бріггс (голова), Б. Апін (член), М. Вайнштейн (член), Х. Калот (член)	С. Булавін; В. Кулик; О. Юрченко; О. Стринжа; Г. Костенко; В. Сироткін та Ю. Студинська (ЕУ); А. Довженець; Іванна Дупляк (куратор від НБУ)
18.08.2022	П. Бріггс (голова), Б. Апін (член), М. Вайнштейн (член), Х. Калот (член)	(Засідання проведено шляхом заочного голосування (опитування))
28.09.2022	П. Бріггс (голова), Б. Апін (член), М. Вайнштейн (член), Х. Калот (член)	С. Булавін; О. Стринжа; О. Буглак; А. Довженець
10.10.2022	П. Бріггс (голова), Б. Апін (член), М. Вайнштейн (член), Х. Калот (член)	(Засідання проведено шляхом заочного голосування (опитування))
20.10.2022	П. Бріггс (голова), Б. Апін (член), Х. Калот (член)	(Засідання проведено шляхом заочного голосування (опитування))
10.11.2022	П. Бріггс (голова), М. Вайнштейн (член), Б. Апін (член), Хуан Калот (член)	С. Булавін; О. Стринжа; А. Довженець; Іванна Дупляк (куратор від НБУ)
23.11.2022	П. Бріггс (голова), М. Вайнштейн (член), Б. Апін (член), Хуан Калот (член)	(Засідання проведено шляхом заочного голосування (опитування))
20.12.2022	П. Бріггс (голова), М. Вайнштейн (член), Б. Апін (член), Хуан Калот (член)	С. Булавін; О. Стринжа; А. Мілютін; А. Довженець; Іванна Дупляк (куратор від НБУ)

Діяльність

Компетенція комітету з питань аудиту охоплює оцінку, нагляд і огляд чотирьох основних напрямків діяльності Ощадбанку:

- Внутрішній аудит і департамент внутрішнього аудиту (головна відповідальна особа – керівник департаменту внутрішнього аудиту)
- Зовнішній аудит і відбір зовнішніх аудиторів банку (партнер з аудиту – головна відповідальна особа)

- Бухгалтерський облік і фінансова звітність (як внутрішня, так і зовнішня), включаючи бюджети і фінансові плани (головними відповідальними особами є член правління, відповідальний за фінанси, керівник фінансово-економічного департаменту та головний бухгалтер)
- Внутрішній контроль

Внутрішній аудит

- Сергій Булавін зміг приступити до виконання своїх обов'язків на посаді директора департаменту внутрішнього аудиту 4 липня, після певної затримки, пов'язаної з воєнним станом. Сергій прийшов до Ощадбанку з 18-річним досвідом роботи у сфері внутрішнього аудиту, до цього він очолював службу внутрішнього аудиту в українській дочірній компанії одного з найбільших європейських банків. Основним напрямком його роботи у 2-му півріччі 2022 року було: виконання рекомендацій, наданих за результатами зовнішньої оцінки внутрішнього аудиту, проведеної компанією KPMG; здійснення нагляду за ходом виконання річного плану аудиту та моніторингу виконання різних планів з усунення недоліків, розроблених Правлінням для виконання рекомендацій за результатами аудиторських перевірок.
- Комітет з питань аудиту розглянув Звіт про діяльність ДВА за перше півріччя 2022 та пропозиції щодо внесення змін до плану на друге півріччя. На цей період було заплановано 93 перевірки, з яких 62 – завершено, 15 – у процесі проведення та 16 – ще не розпочато. Основні труднощі, з якими довелося зіткнутися, були пов'язані з умовами воєнного часу – порушення роботи в ДВА та перевірених структурних підрозділах, а також відсутність доступу до окупованих територій. До плану на друге півріччя було внесено зміни щодо вилучення запланованих перевірок непідконтрольних Україні територій та запровадження перевірок управління ІТ та ІТ-безпеки після найму ІТ-аудитора у червні. (На жаль, ІТ-аудитора переманив інший державний банк зі значно вищою заробітною платою, і заплановані ІТ-аудити не відбулися). Аудит політики та процедур аутсорсингу банку було відкладено до 2023 року з огляду на відсутність нової політики.
- ДВА представив свої цілі та загальні напрямки розвитку функції внутрішнього аудиту на середньострокову перспективу. Цей документ охоплював: покращення якості функції внутрішнього аудиту; зміни в організаційній структурі ДВА; підвищення кваліфікації персоналу та управління ресурсами, а також автоматизацію процедур і процесів внутрішнього аудиту. Ці загальні напрямки були затверджені комітетом, і було запропоновано розробити детальний план дій з чіткими часовими рамками в якості необхідного доповнення до першого етапу розробки середньострокового плану.
- Комітет з питань аудиту продовжував здійснювати моніторинг за виконанням рекомендацій, наданих за результатами перевірки ВА компанією KPMG. Більшість з цих рекомендацій або вже виконані, або перебувають у процесі виконання, і НБУ постійно інформується про прогрес, досягнутий банком у цьому питанні. Наразі проводяться регулярні зустрічі між Правлінням та внутрішнім аудитом, зокрема, для здійснення моніторингу виконання рекомендацій аудиту. Наразі основними питаннями, які турбують комітет з питань аудиту, є: підвищення якості аудиторських звітів (зосередження більшої уваги на системних питаннях та необхідних вдосконаленнях у політиках та процедурах) та майбутнє департаменту ревізій (розподіл завдань з ВА та майбутня місія департаменту ревізій). Зважаючи на небезпеку створення "прогалин у забезпеченні ефективності" у разі розмежування (або ліквідації) функцій департаменту ревізій, комітет з питань аудиту доручив Правлінню негайно інформувати комітет про будь-які пропозиції щодо подальшої реорганізації роботи департаменту ревізій банку, а

також зазначив, що будь-яке рішення з цього питання має бути попередньо схвалене комітетом з питань аудиту.

- Комітет з питань аудиту обговорив результати аудиту процесу закупівель в регіональних управліннях та відзначив, що, незважаючи на декілька нагадувань з боку НР, очікується перегляд та вдосконалення процедури закупівель в центральному апараті.
- Проект бюджету на 2023 рік щодо капітальних та операційних витрат ДВА був обговорений комітетом з питань аудиту, і хоча думки розійшлися щодо правильного штатного розпису департаменту, врешті-решт більшістю голосів було прийнято рішення про передбачення в бюджеті 68 штатних одиниць (включаючи двох ІТ-аудиторів та трьох аналітиків даних) та купівлю/оренду двох програмних комплексів. Директор внутрішнього аудиту надасть обґрунтування щодо придбання програмного забезпечення для аналітики та найму аналітиків даних до 1.07.2023.
- Також комітет з питань аудиту розглянув бюджет Наглядової ради на 2023 рік (підготовлений відповідно до проекту показників, наданих головою комітету) та бюджет центру корпоративного управління та служби корпоративного секретаря на 2023 рік. Ці бюджети згодом були затверджені на засіданні Наглядової ради 07 грудня 2022 року.
- ДВА представив свій середньостроковий план розвитку, який містить детальний опис усіх заходів, що мають бути здійснені для реалізації загальних напрямків підходу, зазначених вище, разом із запланованими датами їх завершення. Цей план передбачає найм двох ІТ-аудиторів та трьох аналітиків даних, але поки що не зрозуміло, чи буде закладений у бюджеті рівень заробітної плати достатнім для залучення кандидатів. План також передбачає придбання (або оренду) двох програмних комплексів – одного для аналізу даних та одного для управління документацією та процесами ВА.
- Початковий звіт про виконання плану аудиту на 2022 рік був наданий ВА (станом на 1.12.2022), який показав, що зі 158 запланованих аудитів 120 було завершено, а 38 перебувають у процесі виконання, але було зазначено, що всі ІТ-аудити були вилучені з плану через відсутність персоналу для проведення ІТ-аудиту. Повна інформація про діяльність ДВА буде надана у річному звіті, який буде представлений комітету з питань аудиту у січні 2023 року.

Зовнішній аудит

- У серпні 2022 року комітет з питань аудиту провів зустріч з компанією E&Y щодо аудиту фінансової звітності за 2021 рік. Було розглянуто: Окрема та консолідована фінансова звітність, підготовлена відповідно до МСФЗ станом на 31 грудня 2021 року та за рік, що закінчився вказаною датою; Лист про завершення аудиту та Звіт зовнішнього аудитора. Завершення зовнішнього аудиту відбулося зі значною затримкою у зв'язку з умовами воєнного часу та пов'язаними з цим додатковими заходами контролю та процедурами, запровадженими аудитором. Аудітований чистий прибуток банку суттєво не відрізнявся від показника, зазначеного у звіті керівництва, проте були певні зауваження аудиторів, які викликали занепокоєння комітету з питань аудиту:
 - Суттєва невизначеність, пов'язана з припущенням про безперервність діяльності. Це зауваження було зроблено у зв'язку з триваючими військовими діями після російського вторгнення в Україну, і є практично таким же, як і для інших банків, що перевіряються міжнародними компаніями.
 - Кваліфікаційні вимоги щодо оцінки майна (попередній рік). Це стосується вартості будівель станом на 31.12.2019 та подальшої переоцінки у 2020 році. Починаючи зі звітності за 2022 рік, цей коментар більше не буде надаватися.

- В аудиторському звіті зазначено, що комітет з питань аудиту не здійснював перевірку фінансово-господарської діяльності банку на кінець фінансового року. Ця вимога була спростована комітетом з питань аудиту, оскільки вона стосується застарілого регулювання, яке не є актуальним для банків. Таким чином, зауваження було помилковим, але з огляду на запізніле надання звітів було вирішено не вимагати внесення додаткових змін до аудиторського звіту, що призвело б до подальших затримок.
- У зв'язку з тим, що трирічний контракт з компанією ЕУ як зовнішнього аудитора Банку незабаром завершиться, було надіслано запит на надання пропозицій відповідним кваліфікованим компаніям, в результаті чого було отримано п'ять пропозицій. Спільна думка членів Правління та Наглядової ради полягала в тому, що аудит Ощадбанку, як другого за величиною та системно важливого банку України, має здійснюватися однією з міжнародних компаній "великої четвірки". З огляду на отриману інформацію щодо триваючого судового процесу проти компанії РwС, виявилося, що існує значний репутаційний ризик щодо співпраці з цією компанією. За таких обставин, комітет з питань аудиту вирішив рекомендувати продовжити повноваження компанії ЕУ як зовнішнього аудитора на дворічний період (незважаючи на певні застереження щодо змісту їхніх аудиторських звітів). Ця рекомендація була згодом затверджена Наглядовою радою.
- У грудні комітет з питань аудиту провів зустріч із зовнішніми аудиторами перед проведенням аудиту, на якій були підняті ймовірні спірні питання щодо затвердження фінансової звітності, зокрема:
 - Резерви під очікувані зменшення корисності кредитів, зокрема кредитів державним підприємствам та підприємствам енергетичного сектору
 - Оцінка державних облігацій (чи потрібні додаткові резерви відповідно до МСФЗ 9)
 - Оцінка майна, що перебуває у власності банку (перевірка обґрунтованості оцінки 2020 року буде проведена зовнішнім експертом)
 - Оцінка безперервності діяльності (на нашу думку, бізнес-план Ощадбанку на 2023 рік забезпечує достатню впевненість у безперервності діяльності, але ЕУ може вимагати додаткових гарантій від держави)
 - Оцінка індексованих облігацій (за справедливою вартістю через прибуток та збиток) – наразі питання полягає в тому, який валютний курс використовувати – ринковий чи офіційний курс НБУ.
 - Розрахунок зменшення корисності кредитів, що оцінюються на колективній основі (оновлення статистичної моделі, що використовується)

Бухгалтерський облік і фінансова звітність

- Протягом всього періоду комітет з питань аудиту отримав і розглянув опубліковану фінансову інформацію, підготовлену банком. Фінансова звітність за перше півріччя 2022 року (розглянута зовнішніми аудиторами, але не аудійована) нарешті була опублікована у грудні після значних затримок, пов'язаних з воєнним станом та додатковими процедурами, запровадженими компанією ЕУ, а також тривалими дискусіями щодо знецінення кредитів та оцінки ОВДП.
- Комітету з питань аудиту було надано звіт про хід розробки системи управлінського обліку, включаючи впровадження програмного забезпечення "OneSumX" для розрахунку процентної маржі з використанням методу трансфертного ціноутворення та завершення розподілу витрат за центрами витрат. Очікується, що перший етап проєкту забезпечить прибутковість бізнес-напрямів за основними видами комерційної діяльності банку: Роздрібний бізнес, ММСБ та корпоративний бізнес – очікується у 4

кварталі 2022 року. Другий етап передбачає подальше розмежування діяльності: Управління непрацюючими кредитами (по суті, "старий портфель"); Казначейство (управління ліквідністю та торгівля/продаж); Інкасація (для банку та третіх осіб).

- Визначення бізнес-напрямків NPL ("проблемні кредити кризових періодів") було обговорено комітетом з питань аудиту, CFO, фінансовим департаментом та директором департаменту реструктуризації заборгованості та стягнення (ДРЗС). Було вирішено, що цей сегмент має включати: кредити, що були обліковані до 2014 року та наразі є знеціненими; кредити, знецінені через кризу Covid 19; кредити, знецінені у зв'язку з обставинами воєнного часу. Детальний перелік буде підготовлений ДРЗС для затвердження комітетом з питань ризиків та CFO.

Внутрішній контроль

- Комітет з питань аудиту розглянув рекомендації, що містяться у "Листі керівництву" компанії E&Y за 2021 рік, який було представлено з коментарями Правління, включаючи визначення відповідальних осіб та термінів виконання. Рекомендації охоплювали три сфери: Внутрішній контроль (10 рекомендацій, 17 необхідних заходів); ПВК/ФТ та фінансовий моніторинг (5 рекомендацій, 7 необхідних заходів); ІТ та інформаційна безпека (14 рекомендацій, 14 необхідних заходів). Частину необхідних заходів вже впроваджено, і станом на дату проведення засідання комітету з питань аудиту (листопад 2022 року) стан виконання був наступним:
 - Внутрішній контроль: Впроваджено – 1, у процесі виконання – 16
 - ПВК/ФТ та фінансовий моніторинг: Впроваджено – 6, у процесі виконання – 1
 - ІТ/інформаційна безпека: Впроваджено – 1, Не розпочато – 13Комітет з питань аудиту продовжуватиме здійснювати моніторинг виконання цих рекомендацій на щоквартальній основі.
- Після огляду безперервності діяльності ІТ, проведеного компанією "Делойт", комітет з питань аудиту розглянув можливість своєї участі у моніторингу виконання рекомендацій та погодився з Правлінням, що звіти про хід роботи має готувати сам Департамент інформатизації для розгляду комітетом з питань аудиту та Наглядовою радою. Перший звіт було відкладено до січня 2023 року з огляду на поточні обставини воєнного часу та навантаження на Департамент інформатизації.
- Внутрішньому аудиту було доручено провести кілька додаткових "незапланованих" перевірок протягом звітного періоду, що стосуються таких питань: прийняття рішень щодо корпоративних кредитів; закупівлі програмного забезпечення та інцидентів у сфері ПВК/ФТ. Звіти були надані комітету з питань аудиту, Наглядовій раді та Правлінню відповідно до вимог – офіційно або неофіційно.

П. Бріггс

19.01.2023